

Oponentský posudek na diplomovou práci Zuzany Andresové nazvanou *Legitimizace v lidskoprávním diskurzu*

Předložená práce se zabývá problematikou konstrukce legitimacy lidských práv. Je rozdělena do tří částí, z nichž první dvě jsou přehledové a třetí analytická. První část se zabývá historickým vývojem konceptu lidských práv a jejich zdůvodnění a přístupy třech badatelů (Tilly, Turner, Rorty) k vysvětlení (i normativnímu) lidských práv jako sociálního jevu. V druhé, nejrozsáhlejší, části se autorka věnuje shrnutí sociologické teorie P. Bourdieu se zvláštním ohledem na koncept symbolické moci a právního pole (podle Madsena). Poslední část práce je nazvaná „Analýza“ a jedná se o rozbor příručky Bohouš a Dáša za lidská práva, kterou vydala nadace Člověk v tísni jako pomůcku pro výuku lidských práv na středních školách; autorka se snaží zjistit, jakým způsobem pomáhá příručka legitimizovat dominantní postavení organizace v lidskoprávním poli.

Předložená práce je napsána kultivovaným jazykem, autorka se orientuje v problematice a je hodnotné, že se pokusila propojit teoretické koncepty s empirickým zkoumáním. Nicméně mám k práci několik připomínek:

1. Práce je nevyvážená co do poměru přehledové části, která je neobyčejně rozsáhlá, a analytické části, která působí jako přívěšek. V přehledové části se autorka několikrát dlouze zabývá problémy, které nejsou pro její empirický výzkum potřebné a kladu si otázku, jaký mají v práci smysl? Mám na mysli kapitoly o základních pojmech Bourdieuovi teorie sociálního prostoru a funkcí jazyka ve vzdělávacím prostředí. Kdybych byl náročnější, tak nesystematické a svým způsobem neužitečné mi přijde uvedení teorií Tillyho, Turnera a Rortyho, protože dále v textu se už s nimi nepracuje.
2. Analýza je založena na dobrém nápadu a i základní předpoklad, totiž že lidskoprávní organizace se snaží proniknout do škol, aby zvýšily svůj symbolický kapitál, je opodstatněný. Výhrady mám k samotné analýze příručky, která je do velké míry spekulativní. Autorka činí závěry, které neplynou z analýzy. Například na straně 61 autorka tvrdí, že organizace ČVT se snaží prostřednictvím učitelů „upevnit [ve studentech] představu, že ona je mluvčím utlačovaných, aby v boji o tuto pozici zamezila přístupu ostatních soupeřů“. To ovšem nevyplývá z analýzy, tj. že studenti podle příručky diskutují o vhodnosti zásahu mezinárodních sil, dívají se na filmy s lidskoprávní tematikou, hledají informace o bojovnících za lidská práva apod., nýbrž to je teoretický předpoklad výzkumu! Podobně bychom mohli analýzou dokazovat, že učebnice občanské výuky, biologie, českého jazyka atd. jsou instrumenty státu, vědeckých institucí, Ústavu pro jazyk český v boji o pozici v odpovídajícím poli, což je asi pravda, ale vysvětluje to asi tolik, jako když objasníme, že politické strany používají své „programy“, aby skrze hlasy voličů získali podíl na politické moci. Aby analýza příručky přinesla nové poznatky, musela by jít hlouběji než k pouhému potvrzení vstupních předpokladů a „dokázání“ teorie, která stojí za analýzou.
3. Velkou výhradu mám k mechanickému zkopírování čtyř a půl strany z bakalářské práce autorky bez toho, aby byla citace jasně vyznačena a použití textu v původní podobě zdůvodněno. K ctnostem akademické práce patří správná citační praxe, která spočívá mj. v označení pasáží pocházejících z jiného textu uvozovkami. Vzhledem k tomu, že pro tento druh autokopírování není na katedře ustanovena explicitní norma, která by ho povolovala nebo zakazovala, nebudu tento z mého pohledu prohřešek proti správné citační praxi zahrnovat do hodnocení.
4. Formální výhradu mám k práci se zdroji, přesněji k tomu, že autorka při uvádění tvrzení jiných autorů jen málokdy dokládá, z jakého zdroje čerpá (dílo a stranu). Zvláště výrazné a kritického čtenáře obtěžující je to v pasážích věnovaných Rortymu a Bourdieu. Tyto části připomínají učebnici více než odborný text.
5. Konečně poslední připomínka se týká občasných stylistických a edičních nedostatků, které

spíše než o schopnostech autorky vypovídají o spěchu při psaní a kompletaci práce.

Práci doporučuji **přijmout k obhajobě a vzhledem k uvedeným kritickým připomínkám navrhuji hodnocení dobře.**

V Praze 9. 6. 2010

Martin Hájek